

Fragment 1

Puțarii: meserie murdară. Tarafurile

Așadar, mijloacele de trai provenite din resursele locale și din ocupațiile surănenilor nu erau suficiente. Populația creștea și pământul, și așa insuficient, se tot fărâmița între moștenitori. Creșteau nevoile. Aflăm astfel din monografie că, pentru acoperirea cheltuielilor, țărani – bărbați și băiețandri – s-au îndreptat spre o nouă ocupație, aceea de a săpa puțuri de pământ, primind astfel numele de „puțari“. Era la începutul anului 1900. Cel mai vechi puțar din comună a fost Gheorghe Preda, zis Pegoiu. Bărbații și băieții mai răsăriți formau mici grupări de câte trei-patru tovarăși, numite „tarafuri“. Unul dintre ei era ales cap de taraf. Ei foloseau unul, doi băiețandri plătiți cu ziua ca să învârtă o mașină cu ajutorul căreia gazele toxice din puț ieșeau afară. Lucrul era în acord, sumele primite făcându-se la învoială. Se plătea pentru fiecare stânjen săpat, din zece în zece. Aflăm din monografie cum se calcula câștigul: *Începând cu al unsprezecelea stânjen până la al doisprezecelea prețul se dubla de fiecare stânjen, iar la douăzeci și unu – treizeci, iarăși se dubla* (I. Ionescu-Surani).

La început, oamenii lucrau la Buștenari, dar ulterior au migrat către Dâmbovița și Sărata-Monteoru, ajungând până în județul Buzău. Totuși, se pare că la Urlați începuse de timpuriu să se dezvolte extracția de păcură.

Puțarii săpau adânc, ajungând până la 340 de metri. Săpatul era periculos, astfel că mulți surăneni au murit în timpul săpatului puțurilor. Viața lor era grea, dar se câștiga bine. Locuiau în bordeie, își făceau mâncare singuri din ce aduceau de acasă sau din ceea ce cumpărau de la cârciumi. Peștele sărat și carnea erau bune pentru că le păstrau puterea de muncă, iar la acestea se adăuga mai ales fasolea. Acești puțari sunt strămoșii sondorilor. Introducerea extracției țiteiului prin procedee tehnice mai avansate a făcut ca puțarii să devină sondori. Asta s-a întâmplat cam după 1930. Timp de aproape treizeci de ani, țărani au fost însă puțari. Aproape o generație întreagă. Tineretul a acceptat cu mai mare ușurință să lucreze la sonde. Era mai ușor și mai puțin periculos. Mijloacele de transport s-au ameliorat cu timpul: *Bărbatul meu mergea cu bicicleta și iarna când putea, tocmai la Boldești. Ș-acum aud când șuiera și pleca noaptea la lucru. Da' acum e cursă, e mai ușor. Tineretul e fudul... Toți, la volan...* (Maria Pârnu, 86 de ani).

Cu banii câștigați din această ocupație, puțarii cumpărau mâncare de la cârciumile pe la care treceau – pâine, covrigi, pește sărat, măslina – și puneau bani deoparte pentru a lua pământ în câmp. Cumpărau, desigur, și porumb, pe care-l aduceau tocmai de la Mizil.

Iată de ce putem spune că lucrând în acord, pe bani, lipsind de acasă și siliți să muncească în echipe, bărbații au căpătat treptat statutul unor salariați. Apariția sondelor a făcut ca migrația către mediul petrolier să crească; mentalitățile se schimbau, contactele cu cei din satele din jur, provenind și ei din puțari, au fost mai facile, producându-se în afara familiei, adică prin căsătorii. Putem susține oare că ei au rămas aceiași țărani despre care obișnuim să spunem că lucrează câmpul și trăiesc la țară?

Din altă perspectivă, puțarii ilustrează ceea ce se numește mitul bărbatului aducător, acel bărbat care nu venea acasă, nu se întorcea cu mâna goală, pentru că el era cel care părăsea casa, gospodăria, pentru a procura hrană și tot el, angajându-se la cineva cu pământ, venea acasă nu cu bani, ci cu produse. Acesta este și cazul lui Gheorghe Șerbănescu, care spune că lucra la un boieraș, dar nu primea bani, ci produse. Și puțarii nu veneau niciodată numai cu bani, deși în sate erau cârciumari care vindeau și produse alimentare și de băcănie. Oamenii nu uită niciodată să amintească faptul că peștele sărat era adus obligatoriu de puțari la întoarcerea acasă. Acel pește sărat pe care-l vindeau negustorii ambulanti cârciumarilor și nu numai lor: „Negustori ambulanti străbăteau țara, aducând pește sărat de la Dunăre, care se conserva bine și care, după cum se spune, a fost fiind astfel destul de mult consumat la sate începând din Evul Mediu“ (Neagu Djuvara).

Haina face pe om – haina identitară

Dacă puțarii umblau inițial îmbrăcați țărănește, contactul cu orășenii i-a făcut să adopte de timpuriu noi comportamente. Hainele țărănești erau albe, cu totul nepotrivite pentru munca lor murdară. La început, hainele pe care le poartă și astăzi bărbații s-au numit „haine nemțești“. Prima dată, astfel de haine au apărut în Surani în 1904. Ele erau purtate de învățător. El era domn și trebuia să se deosebească de țărani. Așa cum se poate vedea în fotografia învățătorului satului de la acea vreme, C. Stoicescu, hainele sale erau complet orășenești, el arătând ca un adevărat orășean. Dar țărani puțari, mai receptivi la modă și doritori de afirmare, nu au întârziat să adopte costumul nemțesc. După șase ani, în 1910, oamenii i-au văzut pe doi tineri – Ion Mihălcescu și Matei Samoiloiu – apărând în sat gătiți nemțește. Se luaseră după cei cu care lucrau împreună sau pe care îi vedeau la schelele din Câmpina și din Buștenari. Tinerii de la

aceste schele erau probabil mai emancipați. Așa că, fiind tineri, ei și-au zis că-i vor da gata cu noua lor costumație pe săteni și mai ales pe fete. Reacția oamenilor a fost promptă. Le-au zis pe loc *lăutari* și au râs de ei pentru că hainele lor semănau cu cele purtate de lăutari – care erau mai adesea țigani din împrejurimi, din Aricești – și pe care aceștia le căpătau de la boieri. Nicu Vlădescu, care a lucrat de copil la puțuri, povestește cum din banii pe care îi câștiga își cumpăra haine foarte bune de la Văleni și Ploiești și că, tânăr fiind, și-a cumpărat și cravată.